

Pr. dr. Radu Sever Ungureanu, *Considerații spirituale în patologia cancerului, din perspectiva preotului de caritate*, Editura Theosis, Oradea, 2021, 390 p.

Nu este doar o axiomă, ci și un fapt demonstrabil că nimeni dintre oameni nu va putea enumera vreodată toate felurile și intensitățile suferințelor fizice prin care Dumnezeu – Creatorul, Mântuitorul și Proniatorul nostru, îi găsește vrednici pe mulți dintre semenii noștri, căci lista și profunzimile suferințelor omenești este nesfârșită. Ne vine greu să ni-L închipuim pe Dumnezeu, Care este – așa cum susțin Părinții Bisericii – „mai presus de bunătate”, că îngăduie bolile și suferința provocată de ele. Însă aceste boli nu sunt o finalitate, ci o unealtă pentru a ne îndepărta de adevărata durere. Dumnezeu acționează ca un Părinte și Medic: „Căci pe cine îl iubește Domnul îl ceartă, și biciuiește pe tot fiul pe care îl primește” (Evr. 12, 6). Și tot Sfântul Apostol Pavel ne recomandă: „Răbdați spre înțeleptire, Dumnezeu se poartă cu voi ca față de fii. Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepsește?” (Evr. 12, 6-7). Cu toții suferim în această lume căzută în care ne aflăm, din cauza neascultării protopărinților față de Dumnezeu și din cauza lipsei lui Dumnezeu din viața noastră. „Pentru că noi înșine, prin plăcere, ne-am lăsat ademeniți de păcat, ce motiv serios am putea invoca că n-am fost noi înșine autorii suferințelor noastre?”¹

Nu întotdeauna boala trupească este în mod direct urmarea păcatului (In 9, 3), ci ea poate fi o tainică pedagogie divină, o frână preventivă pentru cel care dorește să guste din cupa amară a păcatului, o certare îndreptătoare, un imbold spre desăvârșire, o chemare insistentă la înduhovnicire, la smerenie, la o credință mai fierbinte, altfel spus, o chemare la căutarea mântuirii sufletului. Teama de boală poate fi pentru unii și cel mai bun parapet împotriva oricărei tentații de abuz. Dumnezeu îngăduie sau trimite boli și pentru a ne face mai străluciți și a deveni părtași la o slavă cerească de neînchipuit. Referindu-se la focul necazurilor care încearcă sufletul celui credincios, literatura Sfinților Părinți ai Bisericii Ortodoxe ne mai pune în atenție următorul paralelism: la

¹ Sf. Vasile cel Mare, *Dumnezeu nu este pricinuitorul relelor*, III, PG 31, coll. 332D-333A.

fel cum pe cârmaciul de corabie îl încearcă furtuna, pe atlet arena, pe comandantul de obști războiul, așa pe mărinimos îl vedește nenorocirea, iar pe creștini încercarea.

O perioadă de suferință fizică poate fi pentru o persoană un prilej ca să devină mai bună, aceasta meditănd la faptul că Dumnezeu îngăduie această suferință pentru a aduce la suprafață ceva ce altfel ar fi imposibil. În general, bolile, diversele încercări și necazurile sunt considerate de Părinții Spiritualității Ortodoxe *medicamente* în folosul vieții noastre spirituale. Singura atitudine sănătoasă pe care trebuie să o adoptăm în fața acestora este răbdarea și nu revolta. Dumnezeu cere de la cel bolnav să-I mulțumească pentru boală și să se roage neîncetat.

Asupra inepuizabilei teme a suferinței, precum și asupra extrem de importante misiuni a preotului de caritate în spitalul de oncologie, s-a aplecat, cu minuțiozitate și rigoare științifică, și autorul lucrării de față.

Între tezele de doctorat bine documentate, de o înaltă ținută academică și cu un vădit folos misionar și duhovnicesc, care au fost susținute public la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași, se înscrie și lucrarea „Misiunea preotului de slujire caritativă în contextul bolii oncologice”, a părintelui doctor în Teologie Radu Sever Ungureanu, publicată *anno currende*, la Editura Theosis, din Oradea.

Recenzăm o carte foarte bine documentată, cu o tematică variată și cu caracter interdisciplinar vădit, alcătuită de părintele Radu Sever, care posedă o vastă experiență în misiunea ca preot de caritate în spital, activând ca preot misionar pe o perioadă de câțiva ani într-un spital de urgență, iar ulterior acestei misiuni, îmbrățișând o alta, tot într-un spital, însă cu un grad de dificultate sporit, anume la Institutul Regional de Oncologie din Iași, slujind cu tact, metodă și devotament la Capela „Sfântul Ioan Iacob Românul”, din cadrul acestui institut. Această experiență, acumulată de-a lungul anilor în spital, oferă un plus de valoare prezentei cărți, pentru că aspectele teoretice sunt confirmate și dublate de cele practice, trăite la patul omului aflat în suferință. Pentru omul zilelor noastre, misiunea delicată, ostenitoare, plină de abnegație a preotului de spital, cu precădere al unuia oncologic, nu este înțeleasă la adevărata ei valoare și, prin urmare, nici apreciată pe măsură. Ca preot, cunoscut din experiența trăită la patul bolnavului căruia i s-a comunicat un

diagnostic letal sau un prognostic infaust, cât a fost de delicată abordarea unui astfel de pacient și cât de mult m-am frământat sufletește înainte de a dialoga cu un astfel de suferind, încercând, pe cât este omeneste posibil, să-l ajut să descifreze sensul suferinței și mesajul ascuns al bolii, modul cum poate ea să devină expiatoare și mântuitoare și, mai ales, să îi redau, cu ajutor hristic, pacea interioară, serenitatea și nădejdea în sufletul său. Până să ajung la căpătâiul bolnavilor din spital, nu puteam nici măcar bănui cât de mult se poate însenina și lumina fața unui suferind în stare terminală atunci când simte că cineva îi este alături, că îi pasă, că nu a rămas cu totul părăsit, al nimănui. Chiar simpla prezență, tăcută, lângă patul său îi aduce înseninare și mângâiere. Această misiune o îndeplinește în mod special preotul de spital, zi după zi, în mod tăcut, compătimitor, jertfelnic, în slujba Bunului Samaritean, căutând, în principal, să-l împace pe bolnav cu Dumnezeu, prin dezlegarea de păcate în numele și cu puterea Preasfintei Treimi și prin oferirea Sfintei Împărtășanii, *merindea* nemuririi și a vieții de veci. Nimic nu ne este mai propriu firii noastre ca a ne iubi, a ne întări sufletește și a ne ajuta unii pe alții, glăsuiesc la unison vocile sfinte ale Părinților Bisericii.

Despre o astfel de experiență scrie și Mitropolitul Antonie de Suroj (1914-2003) următoarele rânduri, deosebit de patetice și răscolitoare de suflet: „La începutul războiului, practicam medicina la secția de chirurgie a unui spital de campanie și pe secția mea se afla un soldat în agonie. Îl asistam în timpul zilei. Dar, într-o seară, m-am apropiat de el, l-am privit și mi-a devenit clar că nu mai avea mult timp de trăit. Îl întreb: «Cum te simți?» Se uită la mine cu o privire adâncă și senină – era țăran, simțeau în el acea pace a câmpiilor, a pădurilor, a unei vieți trăite în tihna ritmului firesc al vieții la țară – și-mi spuse: «În noaptea asta voi muri». I-am răspuns: «Da, azi vei muri. Ți-e frică?» «Nu mi-e frică să mor, dar mă doare să mor cu desăvârșire singur. Dacă muream acasă, femeia mea ar fi fost lângă mine, mama mea, copiii mei, vecinii mei, dar aici nu e nimeni.» Îi spun: «Nu, nu e chiar așa. Voi rămâne eu lângă tine». «Nu poți sta cu mine toată noaptea.» «Ba sigur că pot!» El reflectă puțin și apoi adăugă: «Spui tu așa..., dar chiar dacă nu vei pleca de aici, în timp ce vom vorbi și voi fi conștient de prezența ta, la un moment dat te voi pierde și voi pleca de unul singur în cel mai greu moment dintre toate, acela al morții». I-am răspuns: «Nu, nu

va fi așa. Voi rămâne lângă tine. La început vom discuta, tu îmi vei vorbi despre satul tău, îmi vei da adresa familiei tale – după moartea ta, îi voi scrie, și dacă va fi posibil, o voi vizita, atunci când războiul se va sfârși. Apoi tu vei începe să te simți slăbit și nu vei mai fi în stare să vorbești, dar vei putea să mă privești. Îți voi lua apoi mâna. La început vei ține ochii deschiși și mă vei vedea, apoi îi vei închide și nu mă vei mai putea vedea, nu vei mai avea puterea să-i deschizi, dar îmi vei simți mâna în mâna ta, sau mâna ta în a mea. Încetul cu încetul, te vei îndepărta. Îmi voi da seama de asta și, la intervale repetate de timp, îți voi strânge mâna ca să simți că nu am plecat și că sunt mereu aici. La un moment dat nu vei mai răspunde la strângerea mâinii mele pentru că tu nu vei mai fi aici. Mâna ta mă va slăbi și voi ști atunci că ai plecat. Iar tu vei ști că, până în ultima clipă, nu ai fost singur». Și așa s-a și întâmplat. Acest exemplu este unul între altele. Ca regulă generală, asistam toți muribunzii din spitalul nostru, nu numai pe secția mea, ci și în altele, și de fiecare dată se repeta, dacă nu același scenariu, cel puțin aceeași reciprocitate a relației: Nu, nu ești singur². Nutresc convicțiunea că ar fi foarte util ca preoții de spitale să adune astfel de experiențe, petrecute la căpătâiul bolnavilor, și să le redea în scris, spre folosul nostru, al tuturor.

Revenind la cartea de față, menționăm, de asemenea, că ea prezintă un interes major pentru interdisciplinaritate, teologie, psihologie, medicină, în special datorită unicității și complexității subiectului abordat, putând fi considerată o lucrare completă referitoare la tema cercetată de autor. Tratarea subiectului a necesitat o susținută activitate de cercetare, derulată inițial la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași și continuată în biblioteca *Sources Chrétiennes* din Lyon, Franța, precum și în Biblioteca Bodleiană din Oxford, Anglia. Aici, autorul a beneficiat, în anul 2015, de o bursă de cercetare și documentare și la spitalul oncologic *St. Luke's Hospice* din Corringham, unde și-a îmbogățit nu doar cunoștințele în domeniu, ci și experiența pastoral-misionară.

Autorul stăpânește metoda de lucru teologico-științifică, dovedind pe parcursul lucrării o deosebită putere de sinteză și de analiză a tematicii abordate, prezentată într-un limbaj academic.

²Mitropolitul Antonie de Suroj, *Viața, boala, moartea*, trad. de monahia Anastasia (Igiroșanu), Editura Sf. Siluan, 2010, pp. 44-46.

Se remarcă, de asemenea, eleganța descrierii, precum și frumusețea compoziției. Acestea se datorează competenței și experienței acumulate de autor la cursurile urmate în cadrul Facultății de Litere din Iași.

În ce privește conținutul, lucrarea este structurată în 12 capitole, alcătuite, la rândul lor, dintr-o serie de subcapitole. În cele ce urmează, concatenăm titlurile capitolelor prezentei lucrări, lăsând cititorului bucuria de a descoperi conținutul profund și edificator al acestora: I. Considerații generale; II. Slujirea misionară în instituțiile medico-sociale; III. Particularități ale misiunii preotului de caritate; IV. Boala cancerului, o provocare mondială; V. Frica, o paralizie psihosomatică; VI. Travaliul psihologic al bolnavului oncologic, privire interdisciplinară; VII. Biologia credinței; VIII. Postul, între mesajul Teologiei Ortodoxe și al Științei. Perspectivă multidisciplinară; IX. Penthosul bolnavului oncologic, între *catharsis* și homeostazie; X. Reflecții despre moarte în contextul bolii oncologice; XI. Doliul pentru pacient, o provocare și pentru preotul misionar de caritate; XII. Particularități ale îngrijirii spirituale în paliative.

Capitolele sunt precedate de o introducere și succedate în partea finală de câteva concluzii. Volumul se sprijină pe 848 de note bibliografice, extrase din dicționare, enciclopedii, colecții, manuale, lucrări, studii și articole, însumând 282 de titluri. Deci, în ansamblul ei, lucrarea se dovedește a fi una încheată, bine argumentată, utilizând o bibliografie de primă mână, vastă și pertinentă.

Tema cercetată de autor impune o analiză complexă, analiză pe care el reușește să o finalizeze prin câteva statorniciri conclusive personale, originale, interpretări pe baza unei ample informații și documentări erudite.

Așa cum menționează și părintele doctor Radu Sever Ungureanu în capitolul I.5., cercetarea sa are o componentă calitativă, în care se disting observația participativă de tip calitativ, metoda convorbirii, metoda biografică și metoda comparației. Necesitatea stringentă a unei abordări interdisciplinare (teologie, psihologie, medicină etc.) se impune datorită faptului că nu expune doar teoretizări, ci îi pune în evidență și rolul practic, acela de a conecta știința la viața concretă a omului pentru a produce efecte în beneficiul acestuia. Altfel spus, autorul nu dezvoltă doar o cercetare interdisciplinară aprofundată, prin care-și revelează calitățile intelectuale, metodele și acribia academică, ci urmărește o finalitate

practică, misionară și profund duhovnicească. Chiar în *Introducere*, autorul revelă firul roșu al cărții, acela de a ne provoca să ne schimbăm (μετανοέω) gândirea, acordând-o, ideatic și factologic, cu poruncile, modelele și exortările Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți. Doar așa vom înțelege, pe cât posibil omenește, tema suferinței și, mai ales, doar în acest mod ne vom întări sufletește pentru a o depăși atunci când aceasta ne va atinge trupurile sau sufletele, într-un fel sau altul, pe parcursul acestei vieți.

Cartea se constituie, de asemenea, într-un îndrumar de misiune pentru preoții de caritate, un punct de plecare pentru continuarea cercetărilor interdisciplinare în domeniile abordate, o propedeutică și un *vade mecum* pentru medicii credincioși, o paradigmă și o sursă de inspirație pentru psihologi, precum și un izvor de mângâiere, întărire, sprijin și nădejde în vindecarea sufletească și trupească a bolnavului oncologic.

Având în vedere toate cele expuse aici, nouă nu ne rămâne decât să îl felicităm pe autor și să recomandăm cartea cu deosebită căldură, având certitudinea că va fi tuturor de mare folos pe plan academic, misionar și duhovnicesc.

Pr. cercet. III dr. Liviu PETCU,
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași

